

Helse- og omsorgsdepartementet
postmottak@hod.dep.no

Deres ref.: 16/57-

Vår ref.:

11.april 2016

Høringsvar- forslag til ny forskrift om vannforsyning og drikkevann

Sjømat Norge viser til brev av 7.1.2016 om høring av forslag til ny forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften).

Sjømat Norge representerer de fleste sjømatelskap i Norge, og vi er en medlemsstyrt organisasjon som er tilsluttet NHO. Våre medlemmer dekker hele verdikjeden, fra fjord til bord. Medlemsbedriftene er både små lokaleide familiebedrifter og store multinasjonale selskap. Til sammen representert Sjømat Norge om lag 500 bedrifter med ca. 10.000 ansatte innen fiskeindustri, havbruk, fôrproduksjon og biomarin industri. Norge er en stor global sjømatnasjon og eksportverdien var mer enn 74 milliarder i 2015. Daglig produserer norske sjømatbedrifter mer enn 37 millioner fiskemåltider til det globale markedet.

I henhold til EØS-hygieneforordningene for næringsmiddelproduksjon er det tillatt å bruke rent sjøvann i direkte kontakt med fiskeprodukter ved bestemte produksjonstrinn og operasjoner, samt til produksjon av is til kjøling. Sjømatindustrien er helt avhengig av å kunne benytte rent sjøvann i produksjonen, både på grunn av et produksjonsteknisk behov siden sjøvannet bidrar til å bevare fiskerivarenes organoleptiske egenskaper, og for å være sikret tilstrekkelige mengder vann.

De siste årene har sjømatprodusentene erfart at norske myndigheters tolkning av gjeldende drikkevannsforskrift innsnevrer handlingsrommet som EØS-hygieneforordningene gir for bruk av rent sjøvann, til tross for at det foreligger dokumentasjon på at rent sjøvann oppfyller alle målkrav som er gitt i hygieneforordningene. Norske myndigheters tolkning er derved kostnadsdrivende og uproporsjonal, da det for den enkelte virksomhet kan innebære kostbare investeringer til tross for at virksomheten allerede kan dokumentere at fiskerivaren ikke forurenses, og at den hygieniske kvaliteten ikke påvirkes. Tolkningen er også konkurransevridende ved at norske sjømatprodusenter ikke får det samme handlingsrommet som konkurrentene i andre EØS- land.

Sjømat Norge klaget norske myndigheters tolkning inn til EFTA Surveillance Authority (ESA) sommeren 2014. Saken er ikke ferdigbehandlet, men Sjømat Norge er kjent med at ESA i brev til HOD har stadfestet at hygieneforordningenes bestemmelser for bruk av rent sjøvann må sees på som et unntak fra drikkevannsdirektivets krav om at alt vann som benyttes ved produksjon av næringsmidler må være drikkevann (potable water). ESAs tolkning og brev til norske myndigheter nevnes ikke i høringsbrevet.

Sjømat Norge mener at HODs forslag til ny drikkevannsforskrift, som definerer drikkevann til å inkludere rent sjøvann og rent vann, er i strid med gjeldende EØS- rett.

Sjømatprodusentene mister muligheten til, i tråd med fleksibiliteten i hygieneregelverket, å velge en eller flere fremgangsmåter for å sikre at rent sjøvann eller rent vann ikke forurenser og påvirker den hygieniske kvaliteten til fiskerivarene. Endringene kan få store økonomiske konsekvenser for sjømatprodusentene som produserer og bruker rent sjøvann. HODs forslag til ny drikkevannsforskrift kan svekke konkurranseevnen til norske sjømatprodusenter og vil være konkurransevridende i forhold til sjømatprodusenter i andre EØS-land, og derfor også i strid med målsetningen i hygieneforordningene om å sikre et velfungerende indre marked.

Sjømat Norge mener derfor at rent sjøvann og rent vann som brukes i næringsmiddelproduksjon må unntas alle bestemmelser i drikkevannsforskriften. Vi vil begrunne det nærmere i dette høringssvaret. Vi vil innledningsvis gi noen generelle kommentarer til høringsutkastet og bruken av rent sjøvann i fiskeindustrien. Deretter kommenteres de enkelte paragrafer.

Generelle kommentar

Involvering

Høringsnotatet nevner innledningsvis at Mattilsynet har gjennomført en omfattende prosess i forbindelse med utarbeidelse av det foreliggende høringsutkastet, og at blant annet representanter for vannforsyningsystemene har vært involvert i prosessen.

Fiskeindustrien bruker mye rent sjøvann ved produksjon av sjømat, og vil bli sterkt berørt dersom forslag til ny drikkevannsforskrift blir vedtatt. Sjømat Norge vil bemerke at vi som representant for fiskeindustrien, ikke har vært involvert i Mattilsynets prosess siden april 2013. Da sendte vi et innspill til Mattilsynet hvor vi viste til at næringsmiddelhygieneforskriften er en implementering av en forordning, og at kravene i drikkevannsdirektivet vil være underordnet ved eventuelle overlappende bestemmelser. Videre skrev vi at det derfor er behov for en tydelig avgrensing mellom forskriftene for å unngå dobbeltregulering og mulig forvirring.

Sjømatproduksjon og bruk av rent sjøvann

Høringsnotatet viser til at hovedutfordringen på drikkevannsområdet er helserisiko knyttet til stort lekkasjetap i ledningsnett, samt at mange husholdninger får vann fra små vannforsyninger med ukjent status og kvalitet. Det foreslås derfor å regulere drikkevann mer på linje med regelverket for næringsmiddelproduksjon.

I likhet med alle andre næringsmiddelprodusenter må sjømatprodusentene etterleve og oppfylle krav i gjeldende regelverk. Hygieneregelverket for næringsmiddelproduksjon, som implementerer EUs hygieneforordninger, har allerede krav om at alle produsenter av animalsk mat, inkludert sjømat, må være godkjent av Mattilsynet. Hovedansvaret for mattryggheten ligger hos driftsansvarlig hos næringsmiddelvirksomheten. Virksomhetene må etablere HACCP-baserte internkontrollrutiner for å sikre at produksjonen og næringsmidlene oppfyller både allmenne og særlige hygienekrav. HACCP-prinsippet innebærer blant annet farekartlegging, farehåndtering, avvikshåndtering m.m. Det stilles også krav til kompetanse og opplæring.

Norsk sjømatindustri bruker daglig store mengder rent sjøvann i de produksjonstrinnene der det i henhold til hygieneregelverket er tillatt. Hygieneregelverket regulerer bruken av både drikkevann, rent sjøvann og rent vann m.m. i næringsmiddelproduksjonen, og skiller i definisjonene tydelig mellom kravene til de ulike former for vann. Drikkevann (potable water) er i næringsmiddelhygieneforskriften som gjennomfører forordning (EF) nr 852/2004, definert som vann som oppfyller minimumskravene i drikkevannsdirektivet 98/83/EF om

drikkevannets kvalitet. Mens rent sjøvann er definert som naturlig, kunstig eller rensed sjøvann eller brakkevann som ikke inneholder mikroorganismer, skadelige stoffer eller giftig plankton i mengder som direkte eller indirekte kan påvirke næringsmidlenes hygieniske kvalitet. Rent vann er definert som rent sjøvann og ferskvann av tilsvarende kvalitet. I hygieneregelverket for næringsmiddelproduksjon er det ingen steder henvist til drikkevannsdirektivet ved omtale av bruk av rent sjøvann eller rent vann.

Gjeldende EØS-hygieneregler for næringsmiddelproduksjon er vedtatt som forordninger. Det vil si at de skal implementeres ordrett i alle EØS-land, og det er ikke tillatt å innsnevre eller å utvide handlingsrommet nasjonalt. EØS-bestemmelsene for drikkevann er vedtatt som et direktiv. Så lenge forordningens ordlyd ikke viser til drikkevannsdirektivet ved bruk av rent sjøvann eller rent vann, kan ikke drikkevannsdirektivet innsnevre handlingsrommet og fleksibiliteten som sjømatprodusentene har i henhold til hygieneforordningene.

Drikkevannsdirektivet 98/83/EF åpner for at vann som benyttes i næringsmiddelproduksjon og der det allerede er dokumentert at det ikke påvirker hygienen til produktet, kan unntas fra drikkevannsdirektivets bestemmelser. Det kan ikke være tvil om at denne forutsetningen er oppfylt i sin helhet ved EØS-hygieneforordningenes krav, som allerede er gitt for rent sjøvann og rent vann ved anvendelse i næringsmiddelproduksjon. Denne åpningen for unntak som er gitt i drikkevannsdirektivet omtales ikke i høringsbrevet.

Bestemmelsene om bruk av rent sjøvann ble tatt inn i EØS-hygieneregelverket i 2008, og sendt på høring i Norge januar 2009. I høringsbrevet fra Mattilsynet skrives følgende om Forordning (EF) nr. 1019/2008: *"I fortalen til rettsakten, jf. tredje betraktning, slås det fast at slik bruk av rent vann ikke representerer noen helserisiko, så lenge næringsmiddelforetaket gjennomfører kontrollprosedyrer basert på HACCP-prinsippene. .... Rettsakten presiserer dermed kravet om at det må finnes egnete innretninger tilgjengelig for vannforsyningen; disse skal sikre at bruken av rent vann ikke utgjør en kilde til forurensning av næringsmidlene. **Denne presiseringen antas ikke å medføre noen økonomiske eller administrative konsekvenser** (vår utheving)."*

Det står videre om Forordning (EF) nr. 1020/2008: *"Vedlegg III, Avsnitt VIII om krav til fiskerivarer endres ved at det innføres permanent adgang til bruk av rent sjøvann, på fiskeanlegg og fabrikkfartøy, ved håndtering og vasking av fiskerivarer, ved fremstilling av is til kjøling av fiskerivarer og til hurtigkjøling av krepsdyr og muslinger. .... Bakgrunnen for denne regelendringen fremgår av fjerde og femte betraktning i fortalen til rettsakten. **Her fremheves det at bruk av sjøvann tilfredsstiller et produksjonsteknisk behov, siden sjøvannet bidrar til å bevare fiskerivarenes organoleptiske egenskaper. Videre fremholdes det at bruk av rent sjøvann ikke representerer noen helserisiko** (vår utheving), så fremt næringsmiddelforetaket etablerer og gjennomfører kontrollprosedyrer basert på prinsippene for fareanalyse og kritiske styringspunkter (HACCP), for å sikre at kravene til rent sjøvann, slik de er definert i forordning (EF) nr. 852/2004 om næringsmiddelhygiene, er tilfredsstilt. ...."*

Fortsatt adgang til bruk av rent sjøvann ved håndtering av fiskerivarer, dvs. til alle anvendelser, ikke bare til hele fiskerivarer, er av stor økonomisk betydning for fiskeindustrien i Norge. I Norge har store deler av næringen installert utstyr for UV-behandling av sjøvann. I dag blir rent sjøvann bl.a. brukt ved filetering av fisk og ved tining av fisk til produksjon av saltfisk og klippfisk, ved produksjon av tørrfisk og ved mottak av oppdrettsfisk og pelagisk fisk."

Ingen steder i høringsbrevet av 2009 vises det til drikkevannsforskriften eller til et eventuelt behov for ytterligere utdyping av bestemmelsene i EØS-hygieneregelverk.

Sjømat Norge mener at HOD i utkast til ny drikkevannsforskrift som definerer drikkevann til å inkludere rent sjøvann og rent vann

- ikke har tatt hensyn til at bruk av rent sjøvann og rent vann i næringsmiddelproduksjon allerede er regulert i EØS –hygieneforordninger som sikrer mattryggheten. Derved er enhver bruk av rent sjøvann eller rent vann i sjømatproduksjonen allerede fullt ut underlagt regelverket for næringsmiddelproduksjon. Enhver tilleggsregulering i annet regelverk innebærer en dobbeltregulering.
- ikke har tatt hensyn til at drikkevansdirektivet åpner for at bruk av vann i næringsmiddelproduksjonen under visse forutsetninger kan unntas fra drikkevansdirektivets bestemmelser.
- er i strid med gjeldende EØS-rett, som tillater bruk av rent sjøvann i direkte kontakt med fiskeprodukter ved bestemte produksjonstrinn/operasjoner. De foreslåtte endringene vil pålegge virksomhetene å oppfylle kostbare krav til drikkevann, selv når virksomhetene allerede oppfyller alle krav til bruk av rent sjøvann som er gitt i EØS-hygieneregler. Sjømatprodusentene mister muligheten til, i tråd med fleksibiliteten i hygienereguleringen, å velge en eller flere fremgangsmåter for å sikre at rent sjøvann ikke forurenses og påvirker den hygieniske kvaliteten til fiskerivarene.
- ikke har tatt hensyn til at de foreslåtte endringene vil være uproporsjonale, da de kan få store økonomiske konsekvenser for sjømatprodusentene som produserer og bruker rent sjøvann og som allerede er underlagt EØS- hygieneforordninger for mattrygghet.
- ikke har tatt hensyn til at forslag til ny drikkevannsforskrift kan svekke konkurranseevnen til norske sjømatprodusenter og vil være konkurransevridende i forhold til sjømatprodusenter i andre EØS-land, og derved er i strid med målsetningen i gjeldende EØS-rett om å sikre et velfungerende indre marked.

Sjømat Norge mener at HOD må ta hensyn til disse punktene, og at bruk av rent sjøvann og rent vann i næringsmiddelproduksjon må unntas alle bestemmelser i drikkevannsforskriften.

Kommentarer til de enkelte bestemmelsen

§1 Formål

Formålet med forskriften er å beskytte menneskers helse ved å stille krav om.....

Bruken av rent sjøvann i sjømatproduksjonen er allerede regulert i hygieneforordningene som har som formål å sikre forbrukerne et høyt vernnivå med hensyn til næringsmiddeltrygghet. Inkludering av rent sjøvann i den norske drikkevannsforskriften vil innebære en dobbeltregulering samt en innsnevring av handlingsrommet som sjømatprodusentene har i henhold til gjeldene EØS-rett, og er derved konkurransevridende.

§2 Virkeområde

Forskriften gjelder alt drikkevann og alle forhold som kan ha innvirkning på drikkevannet.

.....

Siden drikkevann via definisjonen i §3 inkluderer rent sjøvann og rent vann, innebærer denne formuleringen av virkeområde at sjømatprodusentenes bruk av rent sjøvann eller rent vann

dobbelreguleres. Videre innsnevres handlingsrommet og fleksibiliteten som hygieneforordningene gir næringsmiddelprodusentene.

§ 3 Definisjoner

a) drikkevann:

- 1. alle former for vann som enten ubehandlet eller etter behandling skal drikkes, brukes i matlaging eller til andre husholdningsformål. Dette gjelder uansett vannets opprinnelse og uansett om det leveres gjennom et ledningsnett, fra en tankvogn, et tankskip eller i flasker, beholdere eller annen emballasje*
- 2. alle former for vann som skal brukes i et næringsmiddelforetak til å produsere, behandle, konservere eller markedsføre produkter som skal spises eller drikkes, med mindre det er utelukket at vannet kan påvirke de ferdige næringsmidlenes hygieniske kvalitet. Dette gjelder hygieneregelverkets*
  - i. drikkevann: definert som vann som oppfyller minstekravene fastsatt i rådsdirektiv 98/83/EF av 3. november 1998 om drikkevannets kvalitet, jf. forordning (EF) nr. 852/2004 artikkel 2, punkt 1, bokstav g*
  - ii. rent sjøvann: definert som naturlig, kunstig eller renset sjøvann eller brakkvann som ikke inneholder mikroorganismer, skadelige stoffer eller giftig plankton i mengder som direkte eller indirekte kan påvirke næringsmidlenes hygieniske kvalitet, jf. forordning (EF) nr. 852/2004 artikkel 2, punkt 1, bokstav h*
  - iii. rent vann: definert som rent sjøvann og ferskvann av tilsvarende kvalitet, jf. forordning (EF) nr. 852/2004 artikkel 2, punkt 1, bokstav i*

Det er den foreslåtte av definisjonen av drikkevann i § 3 som styrer at rent sjøvann og rent vann omfattes av den nye drikkevannsforskriften, og derved pålegger sjømatprodusentene unødige byrder i strid med gjeldende EØS-rett. Derved inkluderes anlegg for produksjon av rent sjøvann i definisjonen av et vannforsyningssystem. Driftsansvarlig for sjømatvirksomheten defineres som vannverkseier som pålegges ansvar for å etterleve drikkevannsforskriften, som å innføre HACCP-baserte internkontrollrutiner, kompetanse, opplæring, registrering, godkjenning m.m. Det stilles videre trygghetskrav til bruk av rent sjøvann som er mer detaljerte enn målkravene som er gitt i gjeldende EØS- hygieneregler.

I forslag til definisjon av drikkevann inkluderes rent sjøvann og rent vann med henvisning til hygieneforordningene. Næringsmiddelhygieneforskriften, forordning (EF) nr 852/2004, har en annen definisjon på drikkevann enn den som foreslås i utkast til ny drikkevannsforskrift. Forordningen skiller tydelig mellom drikkevann (potable water), som skal oppfylle minimumskravene i drikkevannsdirektiv 98/83/EF, og rent sjøvann definert som naturlig, kunstig eller renset sjøvann eller brakkvann som ikke inneholder mikroorganismer, skadelige stoffer eller giftig plankton i mengder som direkte eller indirekte kan påvirke næringsmidlenes hygieniske kvalitet. Hverken for rent sjøvann eller rent vann som benyttes i næringsmiddelproduksjon vises det til direktiv 98/83/EF.

Den foreslåtte definisjonen av drikkevann med derav følgende konsekvenser for bruk av rent sjøvann og rent vann i næringsmiddelproduksjonen er derved i strid med gjeldende EØS-rett.

Den foreslåtte definisjonen av drikkevann er heller ikke i samsvar med Codex Alimentarius standard for produksjon av sjømat, som norske myndigheter har vært med på å vedta. Codex Alimentarius er et internasjonalt standardsettende organ for mattrygghet og redelig

handel, underlagt FAO og WHO. CAC/RCP 52-2003, Code of practice for fish and fishery products, har følgende definisjoner:

Potable water Freshwater fit for human consumption. Standards of potability should not be lower than those contained in the latest edition of the *International Standards for Drinking-water* issued by the World Health Organization.

Clean water means water from any source where harmful microbiological contamination, substances and/or toxic plankton are not present in such quantities that may affect the safety of fish, shellfish and their products intended for human consumption.

Codex Alimentarius viser i definisjonen av drikkevann til trygghetskravene som er gitt av WHO, mens en i definisjonen av rent vann, inkludert rent sjøvann, kun viser til målkrav.

Ved å inkludere rent sjøvann og rent vann i definisjonen av drikkevann i drikkevannsforskriften, blir sjømatprodusentene produksjon av bruk av rent sjøvann dobbeltregulert. Videre pålegges sjømatprodusentene unødige byrder og de fratras handlingsrommet og fleksibiliteten i valg av løsninger i strid med gjeldende EØS- rett.

HOD har i forslag til ny forskrift valgt å se helt bort fra at drikkevannsdirektiv 98/83/EF i fortalepunkt 7 åpner for at vann som benyttes i næringsmiddelproduksjon, og der det allerede er dokumentert at det ikke påvirker hygien til produktet, kan unntas fra drikkevannsdirektivets bestemmelser. Det kan ikke være tvil om at denne forutsetningen i sin helhet er oppfylt ved EØS-hygieneforordningenes krav til rent sjøvann og rent vann som anvendes i næringsmiddelproduksjon. Denne åpningen for unntak som er gitt i drikkevannsdirektivet omtales ikke i høringsbrevet.

I forslag til definisjon av drikkevann, §3 a, 2. gjentas drikkevannsdirektivets definisjon i artikkel 2, 1 (b) om at vann som benyttes i produksjonen av næringsmidler kan unntas, dersom det er dokumentert at hygien til produktet ikke påvirkes av vannkvaliteten. Men HOD velger å ikke gjøre unntaket gjeldende for rent sjøvann og rent vann som brukes i næringsmiddelproduksjon. I høringsbrevet gis det ingen begrunnelse for valget, og problemstillingen drøftes ikke.

Sjømat Norge mener at HOD må bringe definisjonen av drikkevann i samsvar med definisjonen i gjeldende EØS- hygienerett og Codex Alimentarius, samt fortalepunkt og definisjon i drikkevannsdirektivet for vann som benyttes i næringsmiddelproduksjon, og unnta bruk av rent sjøvann og rent vann i næringsmiddelproduksjon fra bestemmelsene i drikkevannsforskriften.

Sjømat Norge foreslår følgende ordlyd i definisjon av drikkevann, §3 a, pkt 2, samt et nytt punkt §3 a, 3.

§ 3 a) pkt 2. alle former for vann som skal brukes i et næringsmiddelforetak til å produsere, behandle, konservere eller markedsføre produkter som skal spises eller drikkes, med mindre det er utelukket at vannet kan påvirke de ferdige næringsmidlenes hygieniske kvalitet.

i. Dette gjelder hygieneregelverkets drikkevann: definert som vann som oppfyller minstekravene fastsatt i rådsdirektiv 98/83/EF av 3. november 1998 om drikkevannets kvalitet, jf. forordning (EF) nr. 852/2004 artikkel 2, punkt 1, bokstav g

Punktene ii) og iii) strykes.

Nytt punkt § 3 a) pkt 3. Følgende former for vann som er tillatt brukt i henhold til hygieneregleverket er unntatt:

i. rent sjøvann: definert som naturlig, kunstig eller rensset sjøvann eller brakkevann som ikke inneholder mikroorganismer, skadelige stoffer eller giftig plankton i mengder som direkte eller indirekte kan påvirke næringsmidlenes hygieniske kvalitet, jf. forordning (EF) nr. 852/2004 artikkel 2, punkt 1, bokstav h

ii. rent vann: definert som rent sjøvann og ferskvann av tilsvarende kvalitet, jf. forordning (EF) nr. 852/2004 artikkel 2, punkt 1, bokstav i

§§ 5-32

Sjømat Norge velger å ikke kommentere de etterfølgende paragrafene enkeltvis, da vårt standpunkt er at rent sjøvann og rent vann som brukes i næringsmiddelproduksjon skal unntas.

Men en samlet tilbakemelding til de etterfølgende paragrafene i utkast til drikkevannsforskriften er at det vil være en dobbeltregulering, siden gjeldende EØS-hygieneregelverket i forordnings form allerede har krav om registrering, godkjenning, HACCP baserte internkontrollrutiner, trygghetskrav, kompetanse, opplæring m.m. for alle produsenter av sjømat. Det inkluderer også sjømatprodusentenes bruk av rent sjøvann eller rent vann. Videre vil det være en innsnevring av handlingsrommet i gjeldende EØS-rett og konkurransevridende, dersom de gjøres gjeldende for rent sjøvann eller rent vann som brukes i næringsmiddelproduksjon.

Oppsummering

Inkludering av rent sjøvann og rent vann som brukes i næringsmiddelproduksjon i virkeområde til ny drikkevannsforskrift,

- vil være i strid med gjeldende EØS-rett.
- vil innsnevre handlingsrommet og fleksibiliteten for sjømatprodusentene.
- vil være konkurransevridende i forhold til sjømatprodusenter i andre EØS-land.
- vil føre til dobbeltregulering av sjømatprodusentenes produksjon og bruk av rent sjøvann og rent vann.
- tar ikke hensyn til at drikkevannsdirektivet åpner for at bruk av rent sjøvann og rent vann i næringsmiddelproduksjonen kan unntas fra drikkevannsdirektivets bestemmelser, da det via hygieneforordningene allerede er krav om å dokumentere at hygienetilstanden til produktet ikke påvirkes av vannkvaliteten.

Sjømat Norge mener derfor at rent sjøvann og rent vann som brukes i næringsmiddelproduksjon må unntas alle bestemmelser i forslaget til ny drikkevannsforskrift.

Vennlig hilsen
Sjømat Norge

Henrik Stenwig
Direktør miljø og helse

nho